Hydref 2023

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Llwybr Newydd i Natur

Cynllun Gweithredu Adfer Natur Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Cymru

Rhagair

Y Dirprwy Weinidog

Lee Waters AS

Y Dirprwy Weinidog
Newid Hinsawdd

Rydym yn wynebu Argyfwng Natur gyda dirywiad cyfartalog o 20% yn ein rhywogaethau brodorol yn ystod y 30 mlynedd diwethaf yn unig; ac ar hyn o bryd mae un o bob chwe rhywogaeth mewn perygl o ddiflannu o Gymru yn llwyr. Er gwaethaf cynnydd yn ein hymdrechion o ran cadwraeth, mae'r tueddiadau cyffredinol yn dal i fod yn negyddol ac mae ein bywyd gwyllt a'r cynefinoedd y maent yn dibynnu arnynt yn cael eu bygwth gan lawer o bwysau, yn enwedig hinsawdd sy'n newid yn gyflym. Wrth i'n hymwybyddiaeth o'r materion hyn barhau i gynyddu, nawr yw'r amser i weithredu. Rydym eisoes wedi rhoi ar waith lawer o'r ddeddfwriaeth a'r polisïau angenrheidiol er mwyn gwneud y newidiadau hanfodol i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur, ac i ddiogelu ein natur ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Nawr mae'n rhaid i bawb gydnabod a chwarae eu rhan yn y gwaith o ddiogelu ein hamgylchedd a helpu natur i adfer.

Pan gyhoeddwyd Llwybr Newydd – Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn 2021, ymrwymwyd i gynnal a gwella bioamrywiaeth a chynyddu cydnerthedd ecosystemau trwy weithrediadau trafnidiaeth a phrosiectau seilwaith. Dim ond ers 2021 y mae'r angen am y gweithredu hwn wedi dod yn gliriach, gyda chanlyniadau Adolygiad Ffyrdd Llywodraeth Cymru a Chynhadledd Bioamrywiaeth y Cenhedloedd Unedig (COP 15).

Y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yng Nghymru yw un o'r asedau cenedlaethol pwysicaf sydd gennym. Mae'r ffyrdd yn darparu cysylltiadau hanfodol i bobl Cymru a'n heconomi, ac mae'r milltiroedd niferus o wrychoedd, y glaswelltiroedd a'r coetiroedd glan y ffordd yn creu cysylltedd ar gyfer bywyd gwyllt trwy ein tirweddau hefyd. Rhaid i'r gwaith o weithredu, cynnal a gwella'r Rhwydwaith i bobl beidio â dod ar draul ein hamgylchedd mwyach. Yn hytrach, dylai gael ei gydnabod fel cyfle i weithio gyda natur i ddarparu buddion i bawb, nawr ac yn y dyfodol. Ni allwn weithredu ar ein pennau ein hunain gan fod y Rhwydwaith wedi'i gysylltu â thirwedd ehangach Cymru a'r rhwydweithiau ecolegol y mae'n eu cynnwys. Rhaid inni ddatblygu ein gwaith gyda'n partneriaid a'n rhanddeiliaid, gan gryfhau ein cysylltiadau a chydweithio i gyflawni dros natur yng Nghymru.

Rwy'n falch o lansio Llwybr Newydd i Natur – y Cynllun Gweithredu Adfer Natur Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Cymru. Mae'r cynllun hwn yn tynnu sylw at y ffordd yr ydym yn meddwl am natur, yn cynllunio ac yn cyflawni ar ei gyfer, gan sbarduno newid sylweddol yn ein gwaith dros fioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ar ystad y Rhwydwaith ledled Cymru. Bydd yn ymgorffori camau gweithredu i ddiogelu a gwella natur fel egwyddor graidd ym mhob agwedd ar ein gwaith.

Cyflwyniad

Mae'r term 'bioamrywiaeth' yn disgrifio amrywiaeth bywyd yn ei gyflawnder – yr amrywiaeth o fewn rhywogaeth a rhwng rhywogaethau a'r cymhlethdodau ecolegol y mae'r rhywogaethau hynny'n eu creu. Gellir edrych arni ar unrhyw raddfa: bioamrywiaeth y ddaear, bioamrywiaeth Cymru, bioamrywiaeth tirwedd neu fioamrywiaeth safle. Y we o ryngweithiau rhwng organebau byw a'u hamgylchedd sy'n cynnal bywyd, gan gynnwys ein bywydau ni. Yr ecosystemau hyn sy'n rheoli'n hinsawdd, yn darparu'n bwyd a dŵr glân a'r ocsigen rydym yn ei anadlu, ac sy'n cynnal y byd fel y gwn ni amdano.

Mae'r fioamrywiaeth mewn ecosystem yn dibynnu'n drwm ar gyflwr a maint yr ecosystem a'i chysylltiad ag ecosystemau eraill. Mae ecosystem ynysig ac sydd wedi crebachu o ran ei maint a'i bioamrywiaeth, yn fregus ac yn sensitif i newid. Ni allwn ddibynnu arni i ddarparu'r gwasanaethau sydd eu hangen arnom. Gyda'r hinsawdd yn newid yn gyflym, mae'n hynod bwysig sicrhau bod ein hecosystemau yn gallu dygymod cystal â phosib â newidiadau yn y dyfodol. Mae mesurau felly i wella cyflwr cynefinoedd a'u gwneud yn fwy a gwella'u cysylltedd yn cynyddu eu bioamrywiaeth a gallu'r ecosystem i wynebu heriau'r dyfodol.

Mae bioamrywiaeth trwy'r byd yn dirywio, ac felly hefyd yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi ei bod yn Argyfwng Hinsawdd a Natur i danlinellu difrifoldeb y newid yn yr hinsawdd a'r dirywiad mewn bioamrywiaeth a'u cysylltiad â'i gilydd, ac i ganolbwyntio ymdrechion i ddelio â'r ddau. Trwy adfer bioamrywiaeth a chryfhau ecosystemau, gallwn leihau effeithiau newid hinsawdd a chadw manteision bioamrywiaeth er lles cenedlaethau heddiw ac yfory.

Mae Gweinidogion Cymru yn uniongyrchol gyfrifol am redeg, cynnal a gwella'r rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd yng Nghymru, sef y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol fel y'i gelwir.

Mae Llwybr Newydd: strategaeth drafnidiaeth Cymru yn ymrwymo Llywodraeth Cymru i **"gynnal a gwella bioamrywiaeth a chynyddu cydnerthedd ecosystemau drwy weithrediadau trafnidiaeth a phrosiectau seilwaith."**

Mae Llwybr Newydd i Natur, Cynllun Gweithredu ar gyfer Adfer Natur ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol wedi cael ei ddatblygu i ategu Strategaeth Drafnidiaeth Cymru, ac i nodi'r hyn a wnawn i wireddu'r amcanion, y blaenoriaethau a'r ymrwymiadau ynddi. Bydd y Llwybr Newydd i Natur yn rhoi'r argymhellion a wnaed gan y Panel Adolygu Ffyrdd yn ei gyngor ar Ddyfodol Buddsoddiad Ffyrdd Yng Nghymru ynghylch bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ar waith.

Mae Llwybr Newydd i Natur wedi'i ddatblygu hefyd i ysgwyddo'r ymrwymiadau a'r gofynion cyfreithiol yn y canlynol:

- Mae Rhaglen Lywodraethu 2021: Diweddariad yn dangos yn glir bod taclo'r argyfyngau hinsawdd a natur yn flaenoriaeth i Weinidogion Cymru, gan gynnwys "Ymgorffori ein hymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur ym mhopeth a wnawn".
- Mae'r Cytundeb Cydweithio yn ategu blaenoriaeth y Rhaglen Lywodraethu, gan gynnwys y datganiad "Rydym wedi ymrwymo i adfer bioamrywiaeth ar gyfer rhywogaethau a chynefinoedd mewn amgylcheddau ar y tir ac ar y môr."
- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – Trwy helpu natur i ymadfer, cyfrennir at nifer o amcanion llesiant y Ddeddf, yn enwedig amcan 'Cymru Gydnerth'.
- Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) y ddyletswydd o ran bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau – yn gorfodi awdurdodau cyhoeddus (gan gynnwys Llywodraeth Cymru) i gynnal a gwella bioamrywiaeth i'r graddau bod hynny'n gyson ag arfer eu swyddogaethau'n briodol a thrwy wneud, hyrwyddo cydnerthedd ecosystemau.
- Cynllun Gweithredu Adfer Natur - ein Strategaeth ar gyfer Natur yng Nghymru – cynllun ar lefel Cymru gyfan i bawb sy'n gysylltiedig â gweithredu dros fioamrywiaeth yng Nghymru, gan osod amcanion i atal y dirywiad mewn bioamrywiaeth a chefnogi ei hadferiad.

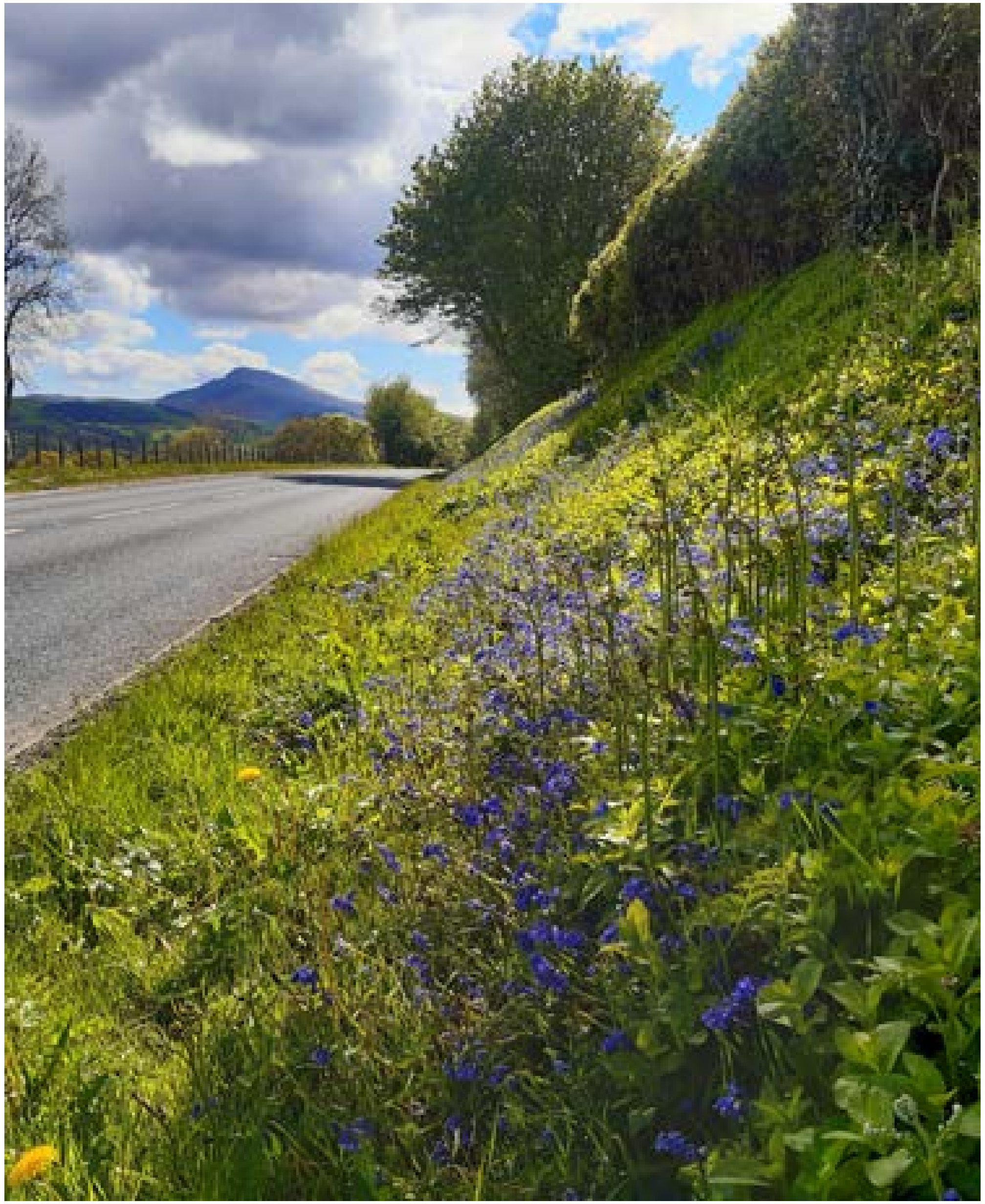

Y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol

Ein gwaith ni

Mae dros 75 milltir o draffyrdd a thros 1000 o filltiroedd o gefnffyrdd un a dwy lôn gerbyd ledled Cymru yn rhan o'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol. Dyna 5% o holl ffyrdd Cymru ond mae dros draean o draffig Cymru yn teithio ar y Rhwydwaith felly mae'r gwaith o redeg, cynnal a chadw a gwella'r rhwydwaith yn waith hanfodol.

Mae darnau sylweddol o dir yn perthyn i'r Rhwydwaith gan gynnwys glaswelltir, gweundir, coed a phrysgwydd, cefnau creigiog, cyrsiau dŵr, llynnoedd a gwlypdir sy'n estyn weithiau degau o fetrau o'r ffordd ei hun. Yr 'Ystâd Feddal' yw ein henw ar y tir hwn ac cheir ynddo amrywiaeth o gynefinoedd sy'n cynnal amrywiaeth eang o fywyd natur.

Wrth ofalu am ein Hystâd Feddal, ein nod yw cynnal a gwella'r cynefinoedd hynny er lles eu bioamrywiaeth ond gan wneud dyletswydd Llywodraeth Cymru hefyd o gadw defnyddwyr ein ffyrdd yn ddiogel. Mae'r gwaith rheoli hwnnw hefyd yn ystyried y pethau eraill y mae'r ystâd feddal yn eu darparu neu wedi'i dylunio ar eu cyfer, fel sgrinio gweledol, mynediad a integreiddio'r ffordd a'r tirlun o'i chwmpas.

Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi bod yn gweithio i wella gwerth bioamrywiaeth y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol. Sail y gwaith hwnnw o 2004 a 2014 ac wedi hynny oedd Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth yr Ystâd Cefnffyrdd. Ers ei gwbhau, rydym wedi parhau i gymryd camau positif er lles bioamrywiaeth trwy ein menter Coridorau Gwyrdd.

Mae'n gwaith hyd yma wedi cynnwys nifer o brosiectau:

- Diogelu safleoedd dynodedig, a rhywogaethau a chynefinoedd pwysig iawn i gadwraeth natur;
- adfer a gwella cynefinoedd sy'n bod eisoes, fel plannu blodau gwyllt ar ymylon ffyrdd i gynyddu bioamrywiaeth.
- Creu cynefinoedd newydd, o werth mwy i fioamrywiaeth, fel plannu coed a llwyni brodorol i gynyddu'r gorchudd coed a gwella cysylltedd.
- Gwella cyfleoedd i anifeiliaid groesi ffyrdd a lleihau'r nifer sy'n cael eu lladd ar y ffyrdd.
- Ffrwyno rhywogaethau estron goresgynnol.

Sut ydyn ni'n gweithio

Llywodraeth Cymru yw Awdurdod Priffyrdd Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Cymru. Mae'n datblygu polisïau a safonau ar gyfer rhaglenni gweithredu, cynnal a chadw, gwella a chynllunio i sicrhau bod y ffyrdd yn ddiogel ac yn ateb eu diben. Gall gwelliannau amrywio o newidiadau cymharol fach i ddyluniad ffordd neu adnewyddu asedau i gynlluniau mawr fel adeiladu ffyrdd newydd.

Dwy asiant sector cyhoeddus sy'n rhedeg, cynnal a chadw a mân wella'r rhwydwaith o ddydd i ddydd ar ran Llywodraeth Cymru, sef Asiant Cefnffyrdd De Cymru ac Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru gan ddefnyddio cadwyni cyflenwi yn y sector cyhoeddus a phreifat.

Mae gwelliannau mawr i'r rhwydwaith yn cael eu comisiynu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru gan ddefnyddio ymgynghorwyr a chontractwyr o'r sector preifat.

Rydym yn cydweithio lle gallwn; gan ymgynghori a chyd-ddarparu â nifer o bartneriaid, gan gynnwys perchenogion tir preifat, awdurdodau lleol a mudiadau cadwraeth natur.

CYMRU
ASIANTAU CEFNFFYRDD

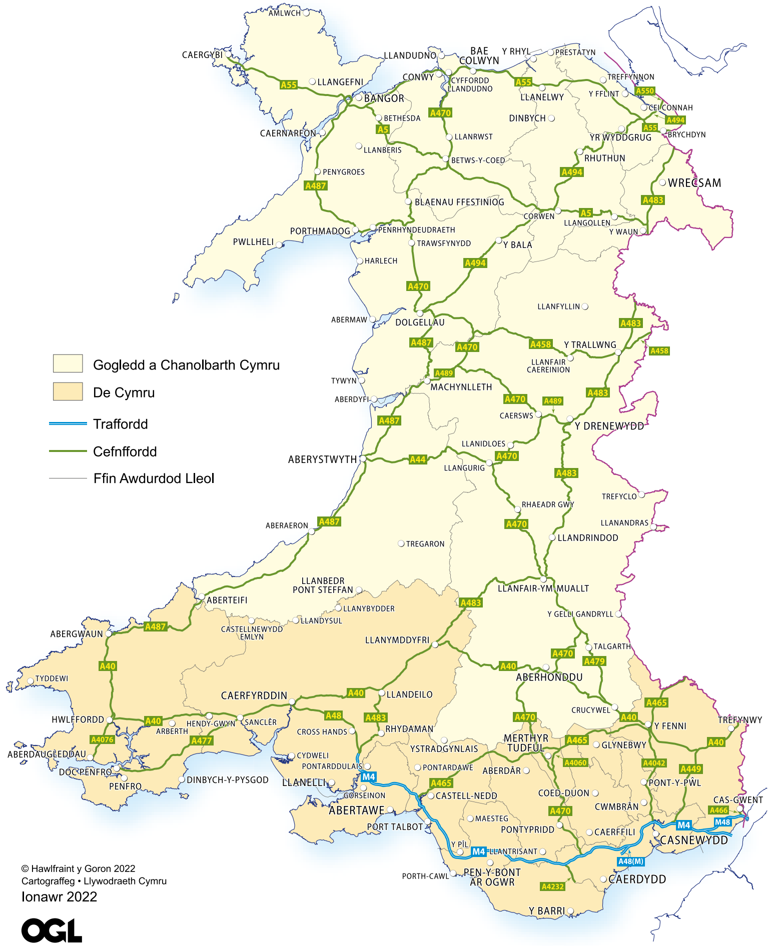

Bioamrywiaeth ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol

Gellir rhannu gwerth presennol a phosib bioamrywiaeth y Rhwydwaith, ac effaith y Rhwydwaith arni, yn nifer o gategorïau:

Gwerth Bioamrywiaeth yr Ystâd Feddal

Dros Gymru gyfan, mae Ystâd Feddal y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn rhyw 3,100 o hectarau o faint ac yn pasio trwy amrywiaeth o dirweddau a chynefinoedd. Mae llawer o'r Ystâd Feddal yn rhimynnau cul o laswelltir, perthi (gwrychoedd), prysgwydd a choetir ar ymyl y ffordd. Ond ceir darnau helaethach o dir wrth gyfnewidfeydd mawr neu lle defnyddir tir i leihau'r effaith ar yr amgylchedd, i wneud iawn am dir a gollwyd neu yn sgil ynysu tir. Mae mwy a mwy yn gweld gwerth yr Ystâd Feddal (ei gwir werth a'i photensial) i natur ac mae dulliau rheoli'n cael eu newid i gynyddu'r gwerth hwnnw.

Gwerth strwythurau caled i fioamrywiaeth

Mae adeiladau ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn gartref i adar sy'n nythu ac i ystlumod sy'n clwydo, gan gynnwys yr ystlumod pedol lleiaf sy'n clwydo o dan rai o'n pontydd. Gall adeilad fod yn addas i fywyd gwyllt trwy ddamwain neu drwy fwriad.

Gwerth y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yng nghyd-destun rhwydweithiau ecolegol eraill Cymru

Ar lefel tirwedd, mae'r Rhwydwaith yn gallu atal a chreu cysylltiadau i fioamrywiaeth. Mae natur linellog y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn golygu ei fod yn gallu creu cysylltiadau i fywyd gwyllt, yn ogystal ag i bobl. Gall darnau llinellog o goetir, prysgwydd, glaswelltir a nodweddion dŵr sy'n ffurfio'r Ystâd Feddal gysylltu â lleiniau gwasgarog o gynefinoedd tebyg yn y dirwedd, gan greu coridor i rywogaethau symud a lledaenu. Gall hynny fod o fudd i fioamrywiaeth ac er mwyn addasu i'r newid yn

yr hinsawdd, ond mae perygl iddo hefyd helpu rhywogaethau a phathogenau estron goresgynnol i ledaenu. Un pathogen sydd wedi cael effaith fawr yn ddiweddar yw Hymenoscyphus fraxineus sy'n achosi Clefyd y Coed Ynn.

Gall y coridor ffyrdd ei hun fod yn rhwystr i fywyd gwyllt, gan ddarnio cynefinoedd a sianelu cyrsiau dŵr trwy strwythurau na all organebau fynd trwyddynt yn ogystal â gwaethygu llifogydd. Mae ffosydd a phontydd yn cael eu dylunio'n well erbyn hyn fel nad ydyn nhw'n rhwystro rhywogaethau a'u bod yn eu helpu i basio'n ddiogel o dan y traffig a rhwystrau ffisegol. Nid oes tystiolaeth i awgrymu bod ein strwythurau croesi presennol at ddefnydd bywyd gwyllt yn effeithiol ond gwelwyd bod "pontydd gwyrdd" fel y'u gelwir yn helpu anifeiliaid i groesi ffyrdd prysur yn ddiogel.

Cylch dylanwad y Rhwydwaith

Mae cerbydau sy'n teithio ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn cynhyrchu llygredd sy'n cael effaith negyddol ar fioamrywiaeth. Mae nifer o fesurau'n cael eu defnyddio ar y Rhwydwaith i leihau, amgáu a dileu llygredd. Bydd y mesurau i ddatgarboneiddio Cymru'n dechrau lleihau lefelau rhai llygreddau yn yr aer. Ond mae angen nifer o atebion o hyd i leihau effaith traffig ymhellach ar y fioamrywiaeth o gwmpas.

I gynnal a chadw a gwella'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, rhaid wrth lawer o ynni a deunydd crai. Mae'r dewisiadau dylunio a chaffael a wneir gan ac ar ran Llywodraeth Cymru yn cael effaith anuniongyrchol ar fioamrywiaeth trwy gadwyni cyflenwi'r deunyddiau hynny.

Ambell waith, gall yr effeithiau hynny fod yn fwy nag effaith gwneud y gwaith ei hun. Bydd y profion a argymhellwyd gan y Panel Adolygu Ffyrdd y dylai cynlluniau ffyrdd newydd eu bodloni yn golygu rhoi mwy o ystyriaeth i effaith uniongyrchol ac anuniongyrchol y dyluniadau a ddewisir ar gyfer prosiectau gwella ffyrdd ar y newid yn yr hinsawdd a'r amgylchedd. Rhaid i'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol gydymffurfio hefyd â pholisïau caffael Llywodraeth Cymru sydd ar wefan LLYW.CYMRU.

Llwybr Newydd i Natur

Beth yw ein Cynllun Gweithredu ar gyfer Adfer Natur

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i wrthdroi'r dirywiad mewn bioamrywiaeth ac i sicrhau bod ein gwaith yn arwain at ei gwella. Mae Llwybr Newydd i Natur yn esbonio sut y byddwn yn cyfrannu at yr ymrwymiad hwn trwy redeg, rheoli a gwella Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Cymru. Mae'r Cynllun yn disgrifio'n hamcanion a'n blaenoriaethau ar gyfer gwella gwerth bioamrywiaeth y Rhwydwaith a'r hyn a wnawn i gyflawni'r amcanion a'r blaenoriaethau hynny.

Mae'r Llwybr Newydd i Natur yn disgrifio'r nodau cyffredinol rydym wedi'u gosod a'r camau byddwn yn eu cymryd i'r gyflawni'r nodau hynny. Bydd Llywodraeth Cymru'n defnyddio traciwr byw i gofnodi'r gwaith mewn cydweithrediad â'n rhanddeiliaid wrth i ni fireinio'n cynllun, pennu'r targedau a gweithredu.

Pwy fydd yn defnyddio'r Llwybr Newydd i Natur a sut

Is-adran Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Llywodraeth Cymru fydd yn cyhoeddi ac yn diweddaru'r Llwybr Newydd i Natur, ond bydd yn cofnodi'r gwaith y byddwn yn ei wneud ar y cyd â'n rhanddeiliaid, gan gynnwys:

- Is-adran Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Trafnidiaeth Llywodraeth Cymru.
- Adrannau eraill Llywodraeth Cymru, trwy'r Tasglu Bioamrywiaeth sy'n gweithio ar draws nifer o adrannau.
- Asiantau'r Cefnffyrdd a'r cadwyni cyflenwi ar gyfer rheoli a gwella'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, gan gynnwys ymgynghorwyr, contractwyr ac awdurdodau partner lleol.
- Trafnidiaeth Cymru ac awdurdodau priffyrdd strategol a seilwaith llinellol eraill.
- Awdurdodau lleol a chynghorau cymuned.
- Cyfoeth Naturiol Cymru.
- Thrydydd partïon perthnasol eraill, gan gynnwys mudiadau cadwraeth natur, grwpiau cymunedol a gwirfoddol, cyrff ymchwil a sefydliadau addysg.

Bydd Llwybr Newydd i Natur yn cael ei ddefnyddio'n bennaf ar lefel strategol i gyfathrebu'n hamcanion, yn fewnol ac yn allanol, ac fel canllaw i bawb sy'n gysylltiedig â rheoli a gwella'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, o'r rheolwyr strategol i'r gweithwyr ar lawr gwlad. Bydd yn ein gwneud yn atebol i'n cwsmeriaid a'n rhanddeiliaid o ran rheoli bioamrywiaeth ar ein Rhwydwaith.

Ein huchelgais

Trwy ein gweithredoedd wrth redeg, gwella a rheoli'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, byddwn yn dangos ein bod yn dal i reoli er lles bioamrywiaeth ac i wrthsefyll y newid yn yr hinsawdd ar y naill law ac yn cyfrannu at wrthdroi'r dirywiad mewn bioamrywiaeth ar y llall.

Ein hymrwymiad

Yn unol ag Adran 6 o Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) – y ddyletswydd am fioamrywiaeth – rhaid i'n gwaith yn y dyfodol sicrhau budd net i fioamrywiaeth trwy gynnal a chyfoethogi bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau. Byddwn yn mynd i'r afael â'r effeithiau negyddol y mae ffyrdd yn eu cael ac wedi'u cael ar fioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau gan wneud mwy na lleddfu effeithiau er mwyn cynyddu gwerth bioamrywiaeth ein hystâd a'i gallu i wrthsefyll newid yn y dyfodol. Byddwn yn adolygu ac yn diweddaru'n hamcanion, ein blaenoriaethau a'n gweithredoedd yn rheolaidd i wneud yn siŵr bod ein gwaith yn parhau'n seiliedig ar yr wybodaeth, deddfwriaeth, polisi a'r arweiniad diweddaraf. .

Trwy'r gweithredoedd a ddisgrifir yn Llwybr Newydd i Natur, byddwn yn cymryd camau i:

1. Ymgorffori bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ym mhob penderfyniad wrth redeg, cynnal a chadw a gwella'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol a defnyddio'n dylanwad i annog cyrff eraill i wneud yn yr un modd.

2. Deall yn well effeithiau anuniongyrchol ein gweithgareddau caffael ar fioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau yng Nghymru a thrwy'r byd, a lleihau'r effeithiau hynny.

3. Gwella'r ffordd yr ydym yn monitro ac yn cofnodi bioamrywiaeth ein Hystâd Feddal er lles ein penderfyniadau rheoli a chyllido ar gyfer cyfoethogi bioamrywiaeth.

4. Defnyddio atebion sy'n seiliedig ar natur i wella gallu seilwaith y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol i wrthsefyll y newid yn yr hinsawdd, i leddfu'r newid yn yr hinsawdd ac i ddarparu ystod o wasanaethau a manteision ecosystem.

5. Cynnal mesurau creu ac adfywio cynefinoedd er mwyn gwella'u cysylltedd a chyfrannu at rwydweithiau ecolegol Cymru ar raddfa tirwedd, yn ogystal â diogelu a chynnal safleoedd dynodedig a chynefinoedd a rhywogaethau Adran 7 Deddf yr Amgylchedd (Cymru).

6. Ymgorffori rhagdybiaeth yn erbyn colli neu ddirywio cynefinoedd Adran 7 neu gynefinoedd na ellir eu hailgreu ar ôl eu colli, gan gynnwys cynefinoedd heb flaenoriaeth sy'n cynnal rhywogaethau Adran 7.

7. Sicrhau bod mesurau lleddfu priodol yn cael eu rhoi yn eu lle a bod camau digolledu a gwelliannau yn cael eu cymryd lle na ellir osgoi colledion.

8. Sicrhau nad yw prosiectau gwella ffyrdd yn darnio poblogaethau a lle bo ffyrdd yn torri'r cysylltedd rhwng poblogaethau, bod camau'n cael eu cymryd i wella'r cysylltedd hwnnw.

9. Lleihau nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu lladd ar y ffyrdd (er enghraifft moch daear, dyfrgwn, ystlumod, amffibiaid ac adar).

10. Datblygu dulliau amgen i reoli chwyn er mwyn lleihau'r defnydd o chwynladdwyr a rhoi'r gorau i'w defnyddio'n llwyr yn y pen draw.

11. Lleihau llygredd newydd a hanesyddol, gan gynnwys sbwriel, cemegau, gronynnau, goleuni a sŵn, llygredd aer, dŵr a thir.

12. Darganfod, monitro a rheoli rhywogaethau a phathogenau estron goresgynnol yn well.

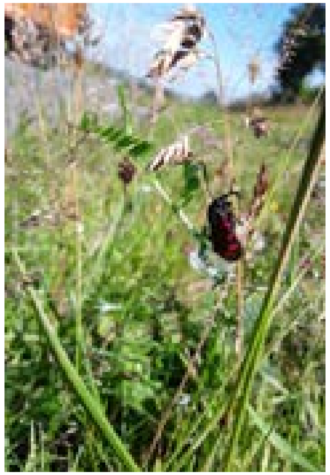

Ein blaenoriaethau

I wireddu ein huchelgais a’n hymrwymiadau, byddwn yn defnyddio’r pum blaenoriaeth canlynol.

1. Ystyried bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ym mhob penderfyniad ac wrth wneud pob peth.

O reoli tir a chontractau i adeiladu ffyrdd newydd, mae penderfyniadau a gweithredoedd pawb sydd ynghlwm wrth reoli’r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn effeithio ar yr ystâd a’r dirwedd o’i chwmpas. Er mwyn i natur ymadfer a ffynnu, rhaid i bawb ddeall yr effaith honno a cheisio gwneud newidiadau er gwell. Byddwn yn gwneud yn siŵr bod pawb sy’n gysylltiedig â rheoli’r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn deall sut mae eu gwaith yn effeithio ar yr amgylchedd naturiol a’r hyn a ddisgwylir ganddynt o dan ddeddfwriaeth a pholisi Llywodraeth Cymru.

2. Deall yn well gwerth bioamrywiaeth y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol a nodi cyfleoedd i’w wella.

Rhaid i ni ddeall cyflwr hanesyddol a phresennol ein hystâd a’r dirwedd ehangach y mae’n rhyngweithio â hi fel bod y mesurau yr ydym yn eu dylunio i’w diogelu a’u gwella yn effeithiol ac yn gydnerth dros y tymor hwy. Byddwn yn gweithio ar y cyd i sicrhau’n bod yn asesu’r amodau llinell sylfaen ac effeithiau posibl a gwirioneddol y mesurau a ddarparwn mewn ffordd gadarn, cywir a chyson.

3. Sicrhau bod yr effeithiau ar fioamrywiaeth na allwn eu hosgoi yn cael eu hasesu’n gywir a bod y gwelliannau a’r mesurau lleddfu rydym yn eu darparu yn effeithiol a chydnerth.

Er mwyn sicrhau bod yr hyn a wnawn er lles bioamrywiaeth yn briodol ac yn effeithiol, mae’n hanfodol cynnal asesiadau trylwyr a chadarn o’i effaith ar ddechrau prosiect a’i gwerthuso gydol cylch bywyd y prosiect. Mae’n hanfodol ystyried yn gynnar sut i osgoi effeithiau negyddol ar fioamrywiaeth a pha fanteision y gellir eu cael er mwyn sicrhau’r canlyniadau gorau. Gall sefydlu rhai cynefinoedd allweddol gymryd sawl degawd felly mae angen i’r ystyriaethau a’r ymrwymiadau ymestyn ymhell y tu hwnt i’r cyfnod o ymyrraeth uniongyrchol, neu gyfnod adeiladu prosiect o welliannau.

4. Creu rhaglen uchelgeisiol o weithredoedd a mesurau rheoli bioamrywiaeth ar draws y rhwydwaith bob blwyddyn

Byddwn yn gweithio’n ddi-dor i ehangu a gwella ein cefnogaeth i fioamrywiaeth ar y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol ac yn y tirweddau y mae’n mynd drwyddynt.
Mae gwelliannau eisoes wedi’u gwneud i fioamrywiaeth ar draws ystâd y Rhwydwaith ac fel rhan o brosiectau seilwaith newydd. Fodd bynnag, mae pwysau parhaus ar ystâd y Rhwydwaith a all arwain at golli a dirywio cynefinoedd gwerthfawr o ran eu bioamrywiaeth. Byddwn yn ceisio lleihau’r effeithiau negyddol hyn wrth i ni wella ein ffyrdd o weithio a’n hymdrechion i daclo’r argyfwng natur.

5. Gweithio gydag eraill a bod yn atebol

Byddwn yn gweithio ar y cyd ac mewn ffordd dryloyw i wireddu'n nodau o ran bioamrywiaeth a lleddfu newid hinsawdd a bod yn gydnerth. Mae'r argyfwng bioamrywiaeth yn fygythiad ledled y byd ac mae'n cydblethu â phryderon iechyd a chymdeithasol eraill, ac ni ellir datrys yr un ohonynt ar eu pen eu hunain. Yn yr un modd, er mwyn i'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol sicrhau'r manteision mwyaf posibl i fioamrywiaeth, ni allwn ganolbwyntio ar yr Ystâd Feddal yn unig ond rhaid ystyried y dirwedd ehangach.

Mae cydweithio'n agos ag ystod eang o randdeiliaid yn hanfodol i gyflawni ein nodau.

Byddwn ni'n:

- Gweithio gyda'n cymdogion i greu rhwydweithiau ecolegol sy'n cysylltu â'i gilydd.
- Gweithio gyda chymunedau lleol a chyrff amgylcheddol a'u cefnogi i sicrhau atebion ymarferol ac amlbwrpas a rheoli ein hasedau i sicrhau'r canlyniadau gorau.
- Gweithio gyda sefydliadau addysgol ac ymchwil a'u cefnogi i wella ein dealltwriaeth a'n sylfaen o wybodaeth.
- Gweithio gyda rheoleiddwyr a'r sector amgylcheddol i fod yn atebol ac i fod yn gyson ag eraill.

Ein Cynllun Gweithredu

Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer Adfer Natur isod yn disgrifio'r nodau cyffredinol rydym wedi'u gosod a'r camau byddwn yn eu cymryd i'w gyflawni. Defnyddir traciwr gweithredu byw i gofnodi datblygiad y gweithredoedd hyn.

Cynllun Gweithredu Adfer Natur y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol

	Nodau	Gweithredoedd	Wedi'u cysylltu â blaenoriaeth	Dechrau	Cwblhau erbyn
A	Helpu is-adran Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Llywodraeth Cymru a'n cadwyn gyflenwi i ddeall bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ac i ddod yn fwy gwybodus amdanynt	Datblygu a chynnal hyfforddiant priodol ym meysydd bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ar gyfer penderfynwyr ar bob lefel o fewn is-adran Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Llywodraeth Cymru.	1	2022	2024
		Datblygu canolfan hyfforddi ac adnoddau canolog i'w defnyddio gan staff Llywodraeth Cymru fel un lle i gael gwybodaeth am fioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ac am fesurau lleddfu a gwella.	1, 3	2023	2024
		Creu cymuned o ecolegwyr i hwyluso rhannu gwybodaeth a chydweithio ar draws y diwydiant.	1, 2, 3, 4, 5	2023	2024
		Hwyluso mesurau adeiladu capasiti ar gyfer amgylcheddwyr proffesiynol yn y diwydiant priffyrdd gan gynnwys gofynion ar ein cadwyn gyflenwi i gefnogi hyfforddiant, cynlluniau prentisiaeth, datblygu proffesiynol a gweithio gyda sefydliadau addysgol ac ymchwil.	1, 3, 5	2023	Yn mynd rhagddo
B	Diffinio ffordd benodol i'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol asesu a gwella bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau yng Nghymru, sy'n cymhwyso gofynion deddfwriaethol a pholisi ar gyfer ein gwaith.	Cydweithio i baratoi canllawiau sy'n nodi dulliau, targedau a mesurau i'r rheini sy'n ymwneud â rhedeg, cynnal a chadw a gwella'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol i roi'r ffordd hon o asesu a gwella ar waith mewn ffordd gyson.	2, 3, 4	2023	2024
		Datblygu arfau casglu data a mesur newid yng ngwerth bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau er mwyn helpu i roi'r ffordd hon o weithio ar waith.	2, 3, 5	2023	2025
		Datblygu system ar gyfer mapio'n cronfa ddata, gan ddefnyddio'n data ein hunain a gwybodaeth gan Lywodraeth Cymru a ffynonellau eraill am y dirwedd ehangach.	2, 3, 4, 5	2023	2024
		Paratoi canllawiau newydd sy'n nodi disgwyliadau ar gyfer datblygiadau sy'n ffinio â'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol i asesu, diogelu a gwella cynefinoedd bioamrywiol ar yr Ystâd Feddal, gan ddefnyddio rôl is-adran Rhwydwaith Ffyrdd Strategol Llywodraeth Cymru fel ymgynghorai ar benderfyniadau cynllunio i bwyso am ganlyniadau gwell i fioamrywiaeth.	1, 5	2023	2024

Cynllun Gweithredu Adfer Natur y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (parhad)

	Nodau	Gweithredoedd	Wedi'u cysylltu â blaenoriaeth	Dechrau	Cwblhau erbyn
C	Adolygu a diwygio neu ategu'r canllawiau a'r safonau ar gyfer cynnal a chadw a dylunio ffyrdd, yn ogystal â chwmpas contractau a phrosiectau Llywodraeth Cymru er mwyn ymgorffori a hyrwyddo bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau ym mhob rhan o redeg, cynnal a chadw a gwella'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol	Adolygu a diwygio neu ategu canllawiau a safonau perthnasol, yn bennaf Llawlyfr Cynnal a Cadw Cefnffyrdd a Chanllaw Arfarnu Trafnidiaeth Cymru (WelTAG) i bennu targedau uchelgeisiol ar gyfer cynnal a gwella bioamrywiaeth ar ddechrau prosiectau cynnal a chadw a gwella.	1, 2, 3, 5	2022	2025
		Adolygu a diwygio cynlluniau a chwmpas contractau a phrosiectau Llywodraeth Cymru fel eu bod yn cynnwys mesurau a thargedau priodol ar gyfer cynnal a gwella bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau fel rhan o'r broses o'u cynnal.	1, 3, 4, 5	2023	2025
		Creu cylch ar gyfer adolygu pob dogfen i sicrhau ei bod yn gyfoes.	2, 3	2023	2025
		Ymchwilio i fecanweithiau mwy tymor hir ar gyfer cyllido mesurau er lles bioamrywiaeth y tu hwnt i oes arferol prosiectau.	3, 4, 5	2023	Yn mynd rhagddo
		Datblygu proses ar gyfer archwilio bioamrywiaeth i fonitro effeithiau a mesurau lleddfu a gwella ym mhob rhan o'n gwaith.	1, 2, 4, 5	2023	Yn mynd rhagddo
		Adolygu sut y gall Llywodraeth Cymru gydnabod canlyniadau gwell i fioamrywiaeth trwy dystysgrifau amgylcheddol ac ystyried a fyddai newidiadau'n sbarduno gwelliannau.	1, 2, 3, 4, 5	2023	2024

Cynllun Gweithredu Adfer Natur y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (parhad)

	Nodau	Gweithredoedd	Wedi'u cysylltu â blaenoriaeth	Dechrau	Cwblhau erbyn
D	Cynnal rhaglen waith uchelgeisiol sy'n seiliedig ar dystiolaeth i wella bioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau.	Creu fforymau priodol i drafod ag amrywiaeth o randdeiliaid fel rhan o'r broses ddi-dor o ddatblygu Llwybr Newydd i Natur a'i roi ar waith.	1, 2, 3, 4, 5	2023	2024
		Defnyddio'r dulliau casglu data, mesur a mapio a ddatblygwyd o dan Weithred B i nodi cyfleoedd i sicrhau gwelliannau ystyrlon i fioamrywiaeth a chydnerthedd ecosystemau trwy brosiectau ar ystâd y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol ac o'i chwmpas.	2, 3, 4, 5	2024	Yn mynd rhagddo
		Sefydlu'r egwyddor o reoli asedau bioamrywiaeth yn y ffordd orau bosibl, gan gynnwys mecanweithiau i hwyluso gweithredu y tu hwnt i'n hystâd a chaniatáu i drydydd partïon fel awdurdodau lleol, grwpiau cymunedol neu fudiadau cadwraethol wneud y gwaith rheoli lle bo gofyn.	1, 3, 4, 5	2024	Yn mynd rhagddo
E	Paratoi adroddiadau tryloyw ar ein gwaith, gwella ein ffordd o weithio a dathlu'n llwyddiannau	Datblygu strategaeth adrodd fewnol ac allanol gadarn ar y ffordd o weithio a ddisgrifir yng Ngweithred B, sy'n gyson ar draws Llywodraeth Cymru a'r sector cadwraeth ehangach.	1, 3, 4, 5	2024	Yn mynd rhagddo
		Datblygu cynllun cyfathrebu effeithiol fel bod Llywodraeth Cymru'n dathlu ei gwaith gyda bioamrywiaeth ac yn rhannu gwersi ac arferion da â phob parti perthnasol.	1, 5	2023	Yn mynd rhagddo

OGL © Hawlfraint y Goron 2023, Llywodraeth Cymru, WG47354, ISBN digidol 978-1-83504-916-7
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg